
Епископ Јован (Пурић)
(Српска Православна Црква)

МИР ХРИСТОВ И СЛУЖБЕ ПОМИРЕЊА

Апстракт: У студији о Миру божијем аутор разматра појам мира као дара божијег. Он се сместа у међуперсоналне односе који постоје у Светој Тројици, а улазак мира божијег у свет поистовећује са оваплоћењем Логоса Божијег

Кључне речи: Света Тројица, Кнез Мира, Мелхиседек, Бог Логос, Рождество, ангели, песма, Оваплоћење

Бублијски извори и Свето Предање нам сведоче да је човек икона Божија и да је човечија природа створена „као мирна, небунтовна и чврсто везана свезом љубави како са Богом, тако и са самом собом“.¹

Створени човек је у Рају уживао у потпуном и савршеном миру, радости и блаженству. Међутим, услед удаљавања од Бога Творца, односно због злоупотребе слободе којом је Бог обдарио словесног човека, наши прародитељи Адам и Ева су пали у грех и наступила је смрт, услед чега су изгубили првобитни мир, блаженство и радост, у којима су до тада уживали. После прародитељског пада у грех и смрт, у свету је наступио велики немир. Апостол Павле сликовитим речима објашњава то стање: „Твар се покорила таштини, не од своје воље, него због онога који је покори“ (Рм. 8,20). Значи, када је човек изгубио у себи *мир Божији*, уништен је хармонијски суживот човека и остале Божије творевине,² тако да је у свету настао немир и наступило је ратно стање, борба и сукоби: сви против свих и против свега. Каин је убио свог брата Авеља. Пали човек је постао непријатељ и себи, и другима и Богу. Писац посланице Јаковљеве поставља умесно питање: „Откуда ратови и борбе међу вама? Не отуда ли, од сладострашћа ваших, која се боре у вашим удима?“ (Јак. 4,1). Чувена је Његошева мисао: Свет је овај тиран тиранину, а камоли души балагородној.

Могли бисмо приметити да код огреховљеног човека постоји чежња за исконским миром, који је постојао у Рају пре човековог пада. Од самог

¹ Максим Исповдник, *Главе о разним богословским и домостројственим темама*. Прва стотин, 46, РГ 90, 1196В.

² Ср. Σαράντου Σαράντη, *Η μαρτυρία των χριστιαν.ων νεόν και η ειρήνη στα Αναφορά στην ειρήνη*, Αθήνα 1987, 38.

почетка постојања људског рода, човек настоји да се врати у препадно стање, односно, да успостави истински духовни мир у својој души и у свету уопште. Чињенице говоре да смртном и огреховљеном човеку, а то значи и народима на светском нивоу, никада није пошло за руком да то остваре.

Морамо рећи да је код древних народа постојало различито поимање појма *мира*.

У библијским изворима, као и уопште у богослужбеном животу древних хришћана, веома често се сусреће реч *м и р*.

У Староме Завету вишезначни јеврејски израз *шалом*, од глагола *shalam*³ – *мир* је означавао стање целовитости, пуноће, и уопште добро стање бића. Осим тога, поменути израз је означавао и нешто супротно од сваког немира у јеврејској заједници, а не само нешто супротно од рата.⁴ Понекада је та реч означавала однос међу људима и народима (ср. Пост. 3,21; 1Дневн. 12,18-19; 1Цар. 5,4). Због тога тај појам задобија међународни и светски карактер.⁵

Шалом – *мир* се у Светом Писму Старога Завета поима као дар и благослов од Бога (ср. Пс. 28,11). У старозаветном библијском поимању појма *шалом* – *мир*, не постоји суштинско разликовање *мира* у спољашњем (=световном) и унутрашњем духовном смислу.⁶ Код древних Јевреја појам *мир* се користи у свакодневной употреби тако да су духовни и световни смисао међусобно нераскидиво повезани и прожимају се. У књизи Судија стоји: „Идите с миром; по вољи је Господу пут којим идете“ (Суд. 18,6). Код пророка Јеремије је појам *шалом* – *мир* употребљен у духовном смислу, односно, он код Јеремије изражава однос између Бога и израиљског народа (ср. Јер. 15,6-7). Завет између Бога и човека је *Завет мира* (Језек. 37,26) и љубави (ср. Ис. 54,10). У сваком случају, израз *шалом* у Старом Завету се првенствено користи у религиозном сислу. Шта више, Јахве је дародавац мира (Мих. 5,4; Ис. 45,7). По учењу пророка Исаије, мир је плод испуњавања заповести Божијих (Ис. 32,17). Јахве преко пророка Исаије се обраћа Израиљцима: „О, да си пазио на моје заповести! Мир би твој као река би био и праведност твоја као морски таласи“ (Ис. 48,18).

Седамдесеторица преводиоца су јеврејску реч *шалом* превели на грчки са речју *ειρήνη* – *мир*. Временом је поменути израз задобио шире значење добра и благостања (ср. Јер. 45,4), односно, сваког добра које долази од Бога (ср. Ис. 45,7); затим се тај израз користио и за ознаку моралног добра (ср. Пс. 33,14).

Древни Грци описују *ειρήνη* – *мир* као престанак рата.⁷ Римљани су поимали *мир* као епоху императора Августа када је уз употребу римског

³ Види: Σταύρου Καλαντζάκη, *Οι θεολογικές διαστάσεις της ειρήνης στην Π. Δ.*, ΕΕΘΣΠΘ 29(1986-1989) 111.

⁴ Види: Cilin Brown, *New Testament Theology*. Exeter the Paternoster Press, vol. 2. U. K., 1976, 777.

⁵ Τίτου Ματθαϊάκη, *Αι περί ειρήνης ιδέαι των προφητών του Ισραήλ*, *Νέα Σιών* 75(1983) 96.

⁶ Види: Σταύρου Καλαντζάκη, *Οι θεολογικές διαστάσεις της ειρήνης στην Π. Δ.*, ΕΕΘΣΠΘ 29(1986-1989) 116.

⁷ Види: G. Kittel, *Theological Dictionary of the New Testament*, vol. II. P. 400-401.

оружија завладало време примирја, сигурности, благостања и политичке стабилности. Такво стање у себи обухвата појам Pax Romana.⁸ То је био разлог да су на римске војне легије гледали као на највеће добро у свету. Намеће нам се питање: да ли су били у праву они који су тако мислили? Да ли су у то време сви људи имали иста права и да ли су могли да пуноправно уживају у постојећим слободама тога времена? Шта је са слободом личности, културним и духовним разликама народа? Познато је да у заједницама времена Римске империје жене нису имале иста права са мушкарцима; постојао је и робовласнички систем. И где је та људска слобода? Да ли се уз помоћ такве врсте оружја може доћи до вечног мира? Да ли је такво поимање мира обухватало све димензије тајне мира? То су све питања која траже одговарајући одговор.

У каснијим вековима су се појавила и друга разна филозофска поимања мира, као и начини успостављања истог.

Дакле, када се код древних народа, а касније и код појединих мислилаца и филозофа, говори о *миру*, тада је реч о једном *стању* које постоји у људском роду и свету уопште. Посебно је изражено интересовање за успостављање социјалног, друштвеног, националног и светског мира. Данас постоје и многе међународне организације које се баве тим питањем. Још одавно је примећено да, иако се кроз векове много говори о успостављању трајног мира, ипак је мало оних који га се придржавају и који га чувају.⁹ Државе и народи се утркију у наоружању са најмодернијим средствима за масовно уништавање људи. Познато је да постоји толика количина и снага оружја са којим би се могла уништити наша планета у потпуности. Данашњи светски миротворци личе на вукове у јагњећој кожи. О миру говоре, а за рат се спремају. Често се говори о „светом“ и „праведном“ рату. Међутим, моћници овога света, али не само они, заборављају да је рат катастрофа за људски род и човечанство уопште. Са богословске тачке гледишта, циљ сваког човека, а посебно хришћанина, јесте да све учини како би свет преживео и сачувао се од свеопштег и катастрофалног (=атомског) рата, јер Бог је створио човека за живот, а не за смрт и уништење.

Међутим, на самом почетку морамо рећи да између поимања таквог мира и хришћанског поимања *мира*, постоји суштинска разлика, и међусобно немају ничег заједничког. Хришћанско поимање тајне *мира* се темељи на библијско-светоотачком учењу, и такав *мир* је неодвојив од Живога Бога. Реч је о *Божјијем миру*, једином истинском, вечном и непролазном дару, који је узвишенији и надилази људске мировне договоре, јер је *мир Божји* сав у непролазној љубави између Бога и човека. Такав отворени и еросни *мир*, то јест *мир* окренут ка сваком и свима, превазилази људски ум и у себи обухвата мирене и успостављање нове заједнице са Богом.¹⁰ Да би човек примио *мир* (ср. Филип. 4,9) и динамично учествовао у том *миру*, потребно је да се предходно духовно очисти и да уз подвижнички живот

⁸ Ср. Γεωργίου Γαλήτη, *Η έννοια της Ειρήνης στην Αγ. Γραφή, Νέα Σιών*, 78(1986) 230.

⁹ Види: Григорије Богослов, *Беседа* 32., PG 35, 1132A.

¹⁰ Ср. Παναγιώτου Τρεμπέλα, *Υπόμνημα εις τας επιστολάς της Κ.Δ.*, том. 2, Αθήνα 1956, 524.

(ср. Мт. 10,34), слободну вољу и уз помоћ нетварне благодати Божије (ср. Еф. 2,8) постане достојан сасуд *Бога мира*, јер ће само тако изаћи пред Господа свет, непорочан и невин (ср. Кол. 1,22). Реч је о људима који жуде за *миром Божијим*; живе достојно Јеванђеља (Филип. 1,27) у *миру* и *са миром Божијим*; то су миротворци који су испуњени светошћу (ср. Јевр. 12,14), мир граде и добре међуљудске односе, и због тога ће се синовима Божијим назвати (Мт. 5,9). По богооткривеној истини, колика је важност *мира*, можемо видети у следећим речима Апостола Павла, које сведоче да без *мира Божијега*, „нико неће видети Господа“ (Јевр. 12,14).

Још су старозаветни пророци критиковали све оне који су проповедали и заступали постојање *мира* одвојеног од Бога. Пророк Исаија јасно каже да само Господ гради истински *мир* (ср. Ис. 45,7).

Важно је подвући чињеницу да се у Старом Завету на *мир* гледа првенствено као на благослов Божији (ср. Број. 25,12) и есхатолошки догађај (ср. Пс. 84,7; Ис. 26,12).¹¹ Свето Предање нам сведочи да је људски род очекивао да истински мир успостави Месија (=Спаситељ света), чији је долазак у свет Бог обећао, а пророци предсказали. Пророк Језекиљ тај *мир* назива *заветом мира* (Ис. 54,10) и *заветом вечним* (Језек. 37,26). Вечни мир, који ће успоставити Месија приликом свог доласка, поистовећује се са вечним спасењем.¹² Реч је о вечном *Царству мира* у којем ће узети учешће сви народи и племена (ср. Ис. 2,2). Пророк Исаија нас обавештава да је то време и стање истинског мира у којем неће бити рата јер ће људи расковати мачеве своје на раонике, копља своја на српове, неће дизати мача народ на народ, нити ће се више учити боју (Ис. 2,4). Управо због тога пророк Исаија назива Месију *Кнезом мира* (Ис. 9,6), јер је Он очекивани *мир*, и Он ће донети и обезбедити народима сигурност (Мих. 5,4) и благостање. Месија доноси мир «ономе ко је далеко и ко је близу» (Ис. 57,19). *Божији мир* је посед сваког богољубивог човека (ср. Аг. 2,9). Боље речено, Месија ће вратити палог и усмрћеног човека у препадно стање какво је било у Рају,¹³ где ће духовно препорођени човек задобити првобитну красоту «по образу и подобију» Божијем.¹⁴ Месијанско време и мир ће бити такво да «и вук ће боравити с јагњетом, и рис ће лежати с јаретом, теле и лавић и угојено живинче биће заједно, и мало дете водиће их. И крава и медведица заједно ће пасти, млад њихова лежаће заједно, и лав ће јести сламу као во» (Ис. 11, 6-7).

Потребно је још рећи да се по старозаветном библијском поимању *мира*, појам *мир* и *праведност* доводе у нераскидиву везу.

¹¹ Τιμοθέου Μαργαρίτη, Αι υπέρ της ειρήνης του κόσμου εκδηλώσεις του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων επί τη μνήμη του αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων, *Νέα Σιών* 78(1986) 231.

¹² Види: Τιμοθέου Μαργαρίτη, Αι υπέρ της ειρήνης του κόσμου εκδηλώσεις του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων επί τη μνήμη του αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων, *Νέα Σιών* 78(1986) 231.

¹³ Види: Τιμοθέου Μαργαρίτη, Αι υπέρ της ειρήνης του κόσμου εκδηλώσεις του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων επί τη μνήμη του αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων, *Νέα Σιών* 78(1986) 232.

¹⁴ Види: Σταύρου Καλαντζάκη, Οι θεολογικές διαστάσεις της ειρήνης στην Π. Δ., ΕΕΘΣΠΘ 29(1986-1989) 137.

По трезвеноумљу пророка Исаије, *мир је дело правде* (Ис. 32,17). По старозаветним пророцима, када наступи месијанско време, мир и правда ће царевати.¹⁵ «Радуј се много, ћери сионска... Цар твој иде к теби, праведан је и спасава, кротак је и јаше на магарцу и на магарету, младету магарицину» (Зах. 9,9-10).

Оваплоћењем и очовечењем Бога Логоса, то јест, успостављањем *мира Божијег* на земљи и свету уопште, *мир* је успостављен на новим основама, испуњен је новим духовним и богословским садржајем, и задобија нове димензије. Наведени израз означава спасење у Христу. У Новом Завету се *мир* повезује са Царством Божијим.

Појам *мира* заузима значајно место у делима и богословљу библијских писаца Новог Завета. У посланици светог Апостола Павла се сусрећу изрази *Бог мира* (Јевр. 13,20. ср. 1Сол. 5,23), *Господ мира* (2Сол. 3,16), *Бог љубави* (2Кор. 13, 11) и *Бог наде* (Рм. 15,13).

Још у Старом Завету је најављен, проречен и прасликован долазак истинитог *Цара мира* (Јевр. 7,2). Писац посланице Јеврејима помиње веома важну старозаветну личност, по имену Мехиседек, који је био праслика истинитог *Цара мира* и *Цара правде*, о то је Исус Христос. Настављајући тумачење Мелхиседековог имена, писац *посланице Јеврејима* га назива „царем Салимским» (Јевр. 7, 2), односно „царем мира» (Јевр. 7, 2). По учењу Старог Завета, мир представља суштински елемент есхатолошке проповеди и месијанске епохе, која ће доћи кроз Месију, односно кроз „кнеза мира» (ср. Ис. 9, 5 и 10, 1-10), који ће на земљу донети савршен и вечни мир: „...А његовом миру неће бити краја» (ср. Ис. 9, 6).

Треба знати да је «писац *посланице Јеврејима* желео да покаже како Мелхиседек није стварни и истински цар мира и правде. Наиме, сва ова својства која му се приписују немају онтолошко, него типолошко значење. Исто то тврди и свети Марко Пустињак тумачећи ове изразе: „Апостол Павле га [тј. Мелхиседека] не назива царем по природи, него по значењу имена». ¹⁶ Без икакве сумње, Мелхиседек је владао мирно и праведно, односно одржавао је мир и правду у корист свих. Међутим, истинску правду и мир није могао да досегне – то је остварио Исус Христос». ¹⁷

Име Мелхиседек, што значи „*цар правде и мира*», показује шта је заиста Христос. Наиме, у Христу, праобразу [тј. предобразу] Мелхиседековом, правда и мир налазе своју пуноћу (види: 1 Јн. 2, 1 и Еф. 2, 14)¹⁸ и примају онтолошку вредност. Христос је истински „*Цар мира*» и „*Цар правде*», а истовремено је и извор мира и правде. Он је „Цар Цркве»,¹⁹ а

¹⁵ Види: Σάββα Αγουρίδη, *Στοιχεία για μια θεολογία της ειρήνης*, ΔΒΜ 11(1982) 26.

¹⁶ Марко Пустињак, *О Мелхиседеку*, PG 65, 1120А; упор: Климент Александријски, Стромата. 4. 16, ВЕПЕС, т. 8, стр. 105.

¹⁷ Мирко Ђ. Томасовић, *Посланица Јеврејима. – Тумачење посланице Јеврејима на основу изворног текста*, Србиње 2005, 315.

¹⁸ Види: Н. Montefiore, *A Commentary on the Epistle to the Hebrews (Black's New Testament Commentaries)*, London 1964, 119.

¹⁹ Атанасије Велики, Против аријанаца, 1, 41, PG 26, 97С.

верници царују заједно са Њим.²⁰ По православном хришћанском учењу «Мелхиседек је, дакле, цар мира и правде по именима која су му дата, док је Христос уистину (Цар мира и правде)».²¹

Свето Писмо и Свештено Предање насведоче да је „Христос својим рођењем донео на земљу истински мир“,²² као што поју свети Анђели: *Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља* (Лк. 2,14). Анђели су сачували положај који им је био дат «и имају мир са Богом. Јер ни на који начин не занемарују Његову вољу, већ су постојани у правди и освештању. А ми, бедници, преузносећи се претпоставили смо своје жеље вољи Владикиној и успротививши јој се постали смо противници Његови. То је Христос поништио, јер Он је наш мир и кроз самога Себе сјединио нас је са Богом и Оцем, изгонећи грех... Христос је, дакле, постао наш мир и добра воља».²³ Својим страдањем на Крсту, Исус Христос је разорио тиранију пакла²⁴ и „отворио Рај који је био затворен... Јер Христос рече (разбојнику): *Данас ћеш бити са мном у Рају*“ (Лк. 23,43).²⁵ Црквени песник потврђује ту истину рекавши да је Витлејем отворио Едем – Рај, затворени грехом.²⁶ Сада је успостављен *мир Божији*. Исус Христос је, како рече црквени песник, дао Своју спасоносну крв, искупио нас заробљене, убио Крстом тиранина, и привео нас Оцу.²⁷ Због тога и каже отац Јустин Поповић да је у Њему све људско дошло до своје чудесне и чудотворне пуноће, и нашло да је у Божанској природи, и ипостасној заједници са њом – смисао људског живота.²⁸ У православним храмовима на Часној Трпези „налази се положен заклани Христос. За кога је заклан и зашто, пита свети Јован Златоуст. Па одмах одговара: ²⁹Да би измирио небеско са земаљским, да би тебе учинио пријатељем анђела и помирио те са Богом свих. Да би учинио пријатељем тебе, непријатеља и противника... Да би ти имао мир са својим братом, зато се жртвовао“.

Христос је од Јудеја и пагана, учинио једног «новог човека», и крстом их измирио са Богом у једном телу (ср. Еф. 2,15-16; 1Птр. 2,9-10). „Опојеност Духом Светим“ нас чини новим људима достојним да принесемо духовне жртве, да живимо богоподобним и човекоподобним животом

²⁰ Мирко Ђ. Томасовић, *Посланица Јеврејима. Тумачење посланице Јеврејима на основу изворног текста*, стр. 316.

²¹ Икуменије, *Тумачење посланице Јеврејима*, PG 119, 348А.

²² Григорије Светогорац, *Тумачење Божанствене Литургије*, стр. 529.

²³ Кирило Александријски, *Тумачење на Луку 2*, PG 72, 493CD-496А.

²⁴ Ср. Недеља, канон Пресветој Богородици, песма 8.

²⁵ Јован Златоуст, Беседе, Прва омилија о Крсту и разбојнику, 1,3, PG 49, 399. итељних страстеј Господа нашег Исуса Христа, трипеснац, песма 9: „всја претерпјев, всјех спасл јеси“.

²⁶ Види: 25. Децембар, Еже по плоти рождество Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, Јутрење, канон, песма 6., икос.

²⁷ Среда, Јутрење, канон часном и животворном Крсту, песма 6., гл. 7., Октоих.

²⁸ Јустин Поповић, *Догматика Православне Цркве*, стр. 417.

²⁹ Јован Златоуст, *Беседа на Јудино издајство*, 1, 6, PG 49, 381-382.

служимо у Цркви.³⁰ Ову истину на својски начин описује Апостол Павле: «Који нас учини способним да будемо служитељи Новог Завета, не слова него Духа, јер слово убија а Дух оживљује» (2Кор. 3,6). Реч је о слободном, саборном, дарованом, заједничком и црквеном служењу Тројичном Богу (ср. Еф. 1,4-6). Месија Исус Христос „је мир наш, који и једне и друге састави у једно и разруши преграду која је растављала, то јест непријатељство» (Еф. 2, 14). *Мир Христов*, који се приноси кроз крв и Распеће, односи се на све димензије човековог живота. „То није неко конвенционално умирење, већ онтолошко обједињење човека и ослобођење од пропадљивости и смрти»,³¹ јер Христос је истински мир. Он је једини који је био у стању да човеку поново донесе мир и да га спријатељи са Богом.³² Наиме, човек који тражи мир заправо тражи Христа,³³ односно даваоца истинског мира³⁴ и спасења (ср. Мк. 5,34; Лк. 7,50). Сасвим је исправно светоотачко питање: „Ко је друго Цар правде ако не Господ наш Исус Христос, Који је помирио све што је на небесима и све што је на земљи? Ниједном човеку не припада да буде цар правде и мира, осим једино Христу».³⁵ Реч је о *миру Божијем* који, по Апостолу Павлу, „превазилази сваки ум“ (Филип. 4,7). *Мир Божији*, по библијском учењу, је неодвојив од радости и наде (ср. Рм. 15,13). То се види и из Христових речи упућеној жени крвоточивој, коју је Он исцелио: „Иди с миром“ (Мк. 5,34), и „иди у миру“ (Лк. 7,50). Јасно је, дакле, да овде *мир* изражава здравље и радост. Што значи да по библијском и светопредањском учењу, *мир*, *љубав* и *радост* су међусобно нераскидиво повезани. Осим тога, са *миром*, који је донео Месија Исус Христос, спојена је и нетварна благодат Божија. Јеванђелист Јован сведочи да се „Закон даде преко Мосеја, а благодат и истина постаде кроз Исуса Христа“ (Јн. 1,17). Васкрсли Христос је својим ученицима упутио речи мира: „Мир вам“ (Јн. 20,26), што ће рећи да је *мир* повезан са начином живота, јер сада хришћани поново заједничаре са Христом и учествују у Његовој слави. Значи, *мир Христов* је искључиво дар са неба, а није човеков изум. Управо због тога одмах након успостављања мира, и удахнувши у њих Духа Светога (ср. Јн. 20,22), Христос шаље у свет своје ученике. Према томе, *мир Божији* и Дух Свети се доводе у непосредну везу, јер стање духовног мира је поседовање Духа Светога. Због тога и сматрамо да не постоји хришћански мир ван историјске делатности Духа Светога, то јест ван Цркве.³⁶ Та истина се опитно доживљава у заједници са Тројичним Богом.

³⁰ Види: W. D. Davies, *Paul and rabbinic judaism*, London 1946, 177.

³¹ Г. Μανζαρίδη, *Χριστιανική Ηθική*, Солун 1983, стр. 151.

³² Види: Никола Кавасила, *О животу у Христу*, Нови Сад 2002.

³³ Види: Василије Велики, *Беседа на Псалом 33*, PG 29, 376C: „Ко тражи мир, Христа тражи, јер Он је мир». Ε. Θεοδώρου, *Ειρήνη*, ΘНЕ, т. 5, стр. 440-444.

³⁴ Мирко Ђ. Томасовић, *Посланица Јеврејима*, стр. 315.

³⁵ Теофилакт, *Тумачење посланице Јеврејима*, PG 125, 268D; Мирко Ђ. Томасовић, *Мелхиседек и тајна свештенства Господа Исуса Христа*, стр. 56-72.

³⁶ Види: Ιωάννου Παναγοπούλου, *Ειρήνη Χριστού, Δελτίο Βιβλικών Μελετών*, 1(1971) 100-101.

По библијском поимању, *мир* је истински повезан са Исусом Христом и Богом Оцем. Тако Апостол Павле, обраћајући се Ефесцима, каже: „Благодат вам и мир од Бога Оца нашега и Господа Исуса Христа“ (Рм. 1,7. ср. Еф. 1,2. 1Кор. 1,3; Филип. 1,2; Гал. 1,3; Тит. 1,4; Откр. 1,4). Као што видимо, код Апостола Павла појам *мир* је испуњен новим, то јест, хришћанским садржајем,³⁷ јер је Христос *мира* наш. Поменути *мир* се односи на *Завет мира* (Број. 25,12), запечаћеним крвљу Христовом (ср. Јевр. 13,20). Бог хришћански се назива „*Бог мира*“ (Рм. 16,20), што ће рећи да је ту реч о *миру Божијем* (Филип. 4,7), који људима дарује Бог (ср. Гал. 1,3). Значајно је истаћи чињеницу да Исус Христос благовести мир (Еф. 2,17) и ствара мир (Еф. 2,15), због чега се Он у библијским изворима назива *Господом мира* (2Сол. 3,16), а Његов *мир* се карактерише као *мир Божији* (Кол. 3,15). Са православне тачке гледишта, поимање тајне и значаја мира са хришћанске тачке гледишта, увек треба довести у везу са Личношћу и сотириолошком делатношћу Исуса Христа.³⁸

Последица примања благодати Божије је наступање истинског мира и истинске радости као највећих добара за хришћане³⁹ и васцели људски род.⁴⁰ У посланици Галатима читамо: „А плод Духа јесте: љубав, радост, мир, дуготрпљење, благод, доброта, вера“ (Гал. 5,22). Апостол Павле у Посланици Јеврејима поручује хришћанима: „Братољубље нека остане“ (Јевр. 13,2). Јасно је, дакле, да „ништа друго не доноси мир нашој души као познање Бога и стицање врлине“.⁴¹

Библијски извори и Свето Предање нас обавештава да је дошао Богочовек Исус Христос да у Својој богочовечанској Личности измири све са Собом, учинивши мир Својом крвљу на Крсту, помиревши кроз Себе и оно што је на земљи и онога што је на небесима (ср. Кол. 1,20-21). Христос је ушавши са својом крвљу у Небеску Светињу, извршио једном за свагда вечно искупљење (Јевр. 9,12) људског рода (ср. Јевр. 9,14). Значи, ту је реч о *миру* у апсолутном смислу речи, који је постигнут у свештеној историји, јер је Христова жртва на Крсту васељенског и свеопштег значаја (ср. Еф. 2,16); то је догађај који је измирио човека са Богом, човека са самим собом, са другим људима, са анђелским светом и са васцелом творевиниом.⁴²

³⁷ Ср. Βασελείου Ιωαννίδη, Ερμηνεία της προς Φιλιππησίους επιστολής του απ. Παύλου, ΕΕΘΣΠΑ 15(1965) 448.

³⁸ Види: Ιωάννου Παναγοπούλου, *Ειρήνη Χριστού, Δελτίο Βιβλικών Μελετών*, 1(1971) 100.

³⁹ Види: Παναγιώτη Μπρατσιώτη, *Υπόμνημα στην προς Φηλήμονα Επιστολήν Παύλου του Αποστόλου*, Αθήναι 1923, 55/56. Αναστασία Πίσσαρη, *Η έννοια της ειρήνης στις Επιστολές της αιχμαλωσίας του Απόστολου Παύλου*, стр. 16.

⁴⁰ Види: Σταύρου Καλαντζάκη, *Οι θεολογικές διαστάσεις της ειρήνης στην Π. Δ.*, ΕΕΘΣΠΘ 29(1986-1989) 157.

⁴¹ Јован Златоуст, *Беседа на Псалм 4, 11*, PG 55, 57.

⁴² Види: : Ιωάννη Καραβιδοπούλου, *Απόστολου Παύλου Επιστολές προς Εφεσίους, Φιλιππησίους, Κολοσσαείς, Φιλήμονα, Θεσσαλονίκη 2001*, 68-69. Ofried Hofius, *Ιλασμός και καταλλαγή. Ο Σταυρικός θάνατος του Χριστού κατά τον Απ. Παύλο*, *Δελτίο Βιβλικών Μελετών*, 14(1985) 42.

По православном поимању тајне мира, *мир Божији* је основа и темељ на којем се гради светски мир, то јест, мир у васцелом свету и читавој Божијој творевини. Због тога и каже Апостол Павле: „И мир Божији нека влада у срцима вашим, на које сте и позвани у једноме телу, и будите захвални“ (Кол. 3,16). Људи могу бити слободни само уколико се врлином свог слободног избора мира. Стварна слобода је својство облагодатеног човека. Бог утиче на нашу слободу да учинимо богоугодно дело.⁴³ Отуда човекољубиви Бог не нуди мир без човекове сагласности, већ кроз човеково добровољно и динамично учешће. Једном речју, без слободе и љубави човек не може да усвоји *мир Божији*. Светоотачка је мисао да је свако људско биће слободно, и да Бог, саветујући га како да делује, не поништава његову слободу.⁴⁴ Али, иако је човек створен као слободно биће, он је ипак Богу потчињен и Његовим заповестима.⁴⁵ Ипак, треба рећи да човек никоме није подвлашћен.⁴⁶ Свети Оци слободу човекову стављају у исту раван са благодаћу, утехом и бесмртношћу.

Апостол Павле сведочи да је човек истински слободан само у Господу нашем Исусу Христу (ср. 1Кор. 7,22), и нема слободнога већ онога који живи у Христу.⁴⁷ Јасно је, дакле, да између хришћанског учења о миру и до хришћанског учења, постоји суштинска и коренита разлика. *Мир Божији* и Царство Божије, које је оваплоћени Син Божији (=Исус Христос), победивши грех и смрт, донео на земљу, већ је почео да се остварује у Цркви Христовој, а пуноћа тог мира ће се остварити у есхатолошком времену. Сасвим је јасно да се мир Божији не одваја од спасења и живота вечног у Христу (ср. Рим. 5,21). Управо због тога се у химни Светом Сави хришћани моле Богу: „Сунце мира љубави да нам свима сине“. По библијском учењу *мир Божији* би могао да се појми као однос љубави између Бога и крштеног човека (Кол. 2,13), и само као такав може да се доживи на личном и на друштвеном нивоу.⁴⁸ Такав однос са Живим Тројичним Богом могу да имају само духовно обновљени и пресаздани људи према лику онога Који их је саздао (Кол. 3,10), а то су хришћани као *нови народ* и *Божији народ* у којем царује *мир Божији*, праведност и међусобна љубав. Месија Исус Христос је људе боготражитеље оживео и пресаздао их у Себи у новог човека, стварајући мир (Еф. 2,15). Исус Христос као *Пастир добри* је од различитих и међусобно супростављених народа створио *једно стадо*, на челу којег се Он налази као *Пастир* (Еф. 2,16) и *Глава* (Еф. 5,23. ср. Кол. 2,10). У Цркви Христовој је постигнуто потпуно јединство, односно сви су постали једно тело (Еф. 4,4). Јасно се је, дакле, да се истински *мир*, као дар са неба и плод Духа Светога (Гал. 5,22), а то је *мир Божији* (Филип. 4,7) и *мир Христов* (Еф. 2,15), остварује у облагодатеној и слободној Заједници,

⁴³ Види: Климент Александријски, Стромата, 5. 13. 83. 5. 1-2.

⁴⁴ Иринеј Лионски, Против јереси, 21. 17-19.

⁴⁵ Види: Григорије Богослов, *De pauperum amore* 35. 892. 10-12.

⁴⁶ Василије Кесаријски, *Против Евномија*, 29. 697. 44-45.

⁴⁷ Види: Василије Велики, О Духу Светоме, 28. 69. 24-26.

⁴⁸ Види: Αναστασία Πίσσαρη, Η έννοια της ειρήνης στις Επιστολές της αιχμαλωσίας του Αποστόλου Παύλου, стр. 22.

односно у Цркви Христовој, и због тога *мир* има еклисиолошке и сотириолошке димензије, као и саборни карактер. Колики је значај *мира Божијег* види се у томе што је мир повезан са Царством Божијим, које «није јело и пиће, него праведност и мир и радост у Духу Светоме» (Рм. 14,17). Григорије Нисијски износи свеправославни став да је способност човека да собом влада,⁴⁹ али и слобода је та која проузрокује зло, а не Бог.⁵⁰ За овог светог Оца, слобода је човекова част.⁵¹ Значи, слобода се у хришћанском смислу може постићи само уз благодат Божију и држањем заповести Божијих.⁵² Православни је став да *мир Божији* није нирвана, нити је то неко мртвило и пасивно стање. Такав мир се суштински разликује од мира света и Рах Романа.⁵³ Реч је миру као о дубоко и динамично умировљеној души у Христа обученој и испуњеном благодаћу Божијом. Без благодати Божије не постоји истински и духовни мир. Духовно чист човек, то јест човек који се ослободио греха, прима благодат Божију у Цркви Христовој, и помоћу ње ступа у заједницу Тројичног Бога. Човек је благодаћу Божијом спасен (Еф. 2,5). Ту истину нам је открио Господ наш Исус Христос када је својим ученицима упутио следеће речи: „Мир вам остављам, мир свој дајем вам; не дајем вам га као што свет даје“ (Јн. 14,27). Јасно је, дакле, да између *Божијег мира* и мира који влада у свету, постоји суштинска разлика јер у овом свету влада страх, стрепња, жалост незнање и разочарење (ср. Јн. 16,33), док у *миру Христовом* (Јн. 16,33) тога нема, него у њему постоји победа над смрћу, победа над страхом, поверење, радост, љубав и пуноћа живота (ср. Лк. 2,14).⁵⁴ Ту истину ми православни хришћани сведочимо када се за Божићне празнике мирбожимо уз хришћански проздрав: *Мир Божији, Христос се роди!* Затим се целивамо, и управо тај целив љубави изражава сву истину о *Миру Божијем* и *Миру Христовом*, то јест да нам се „данас роди Спас, који је Христос Господ“ (Лк. 2,11). Из нашег истраживања се може извући закључак да се Месија Исус Христос поистовећује са *миром Божијем*, и управо у томе се и састоји суштинска разлика између *мира Божијег* и мира који склапају и објављују људи. Ту истину изражава и химна у којој су Анђели славили рођење Сина Божијег, следећим речима: „Слава на висини Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља“ (Лк. 2,14). Као што видимо, оваплоћењем и очовечењем Бога Логоса – Месије, наступило је ново стање у свету, односно, дошло је до корените промене у односима између Бога и људи, јер је дошло до измирења и општења човека са Богом, а такође су уклоњене све препреке које су спречавале међусобно истинско општење људи различитог националног, племенског и културног порекла. Због тога Господ и поручује: „Што и научисте, и примисте,

⁴⁹ Григорије Нисијски, *Orationes vii de beatitudinibus* 44. 1300. 34-36.

⁵⁰ Григорије Нисијски, *Orationes vii de beatitudinibus* 5. 126-130.

⁵¹ Григорије Богослов, Беседа на Богојављење, 36. 324. 21.

⁵² Јерма, Пастир, 55. 1. 2. 6.

⁵³ Ср. Βασιλείου Τσάκωνα, Υπόμνημα εις την προς Κολοσσαείς Επιστολήν του Αποστόλου Παύλου, стр. 88.

⁵⁴ Види: Ιωάννου Παναγοπούλου, *Ειρήνη Χριστού, Δελτίο Βιβλικών Μελετών*, 1(1971) 102.

и чуште и видесте на мени, оно чините, и Бог мира биће с вама“ (Филип. 4,9). Другим речима, *мир Божији* ће владати у срцима људским (Кол. 3,5), јер Бог обликује срца људска (Пс. 33,15). То је порука Божија, и, између осталог, учење Христово је „Јеванђеље мира“ (Еф. 6,15), које хришћани доживљавају у овом свету, а пуноћу ће имати у есхатолошком надвремену.

II део

Када говоримо о тајни *Божјијег мира* и *Завета*, тада ми не говоримо о *миру* као некој расејаној идеји, нити о као о неком пасивном стању - нирвани, јер се *мир* увек односи на живу заједницу у којој постоји сведочење и динамично живљење верујућих људи, то јест, заједничарење словесних и личностних бића, која су дужна да живе у истини, миру, љубави, једномислију, једнодушности и радости (ср. Филип. 2,2). Та Заједница је мистично тело Христово (=Црква), а Он је њена Глава (ср. Еф. 2,22-23), и кроз Њега Бог Отац измирује све са Собом, учинивши мир Његовом крвљу на Крсту, помирувши кроз Њега и оно што је на земљи и оно што је на небесима (Кол. 1,20). Другачије речено, то стање је живот у Христу (Јн. 16,33) – и можемо га назвати *хришћанским миром* (ср. Јн. 14,27) испуњеним потпуном и вечном радошћу (Јн. 15,11).

Тајна *Божјијег мира* је тесно и нераскидиво повезана са богочовечанском Личношћу Исуса Христа и Заједницом (=Црквом), и ван те Заједнице она губи сваки смисао и значај. Једном речју, *мир Божији* је дар с неба и органски сједињен са спасењем, које се поистовећује са Богочовечанском Личношћу Исуса Христа,⁵⁵ и тај мир има историјске димензије,⁵⁶ о чему сведочи Апостол Павле: „Оправдавши се, дакле, вером, имамо мир у Богу кроз Господа нашег Исуса Христа“ (Рм. 5,1. ср. Кол. 1,20). „Он је мир наш, који и једне и друге састави у једно и разруши преграду која је растављала, то јест непријатељство“ (Еф. 2,14). Живети у *миру Божијем* значи живети у *Христу*, у заједници са Богом, са собом, са другим људима и васцелом Божијом творевином. Дакле, мир карактерише љубећи личностни однос и саборност.

Природа таквог мира је попуно другачија и суштински се разликује од светског мира, то јест, војног, економског, друштвеног или породичног, због чега је свет и не познаје. *Мир Божији* је знак духовног присуства пострадалог и васкрслог Христа, односно, он је израз Христове победе над светом (ср. Мт. 10,34-35).⁵⁷

Оваплоћење и страдање на Крсту Сина Божијег, а све то због спасења људског рода, свети Апостол Павле назива: „устројством тајне од вечности сакривене у Богу“ (Еф. 3,9). И заиста Месија Исус Христос је све саставио у Себи: „оно што је на небу и што је на земљи“ (Еф. 1,10). Доласком у свет, односно оваплоћењем Бога Логоса, „показа се Божија благодат, спасоносна за све људе“ (Тит. 2,11), и „имамо мир с Богом посредством Господа нашега Исуса Христа“ (Рм. 4,1), јер „Он је жртва помирења за наше грехе, не

⁵⁵ Ср. Симеон Нови Богослов, *Катихизис* 28, 19-23, SCh 113, стр. 130.

⁵⁶ Види: Σάββα Αγουρίδη, *Στοιχεία για μια θεολογία της ειρήνης*, ΔΒΜ 1(1982) 33.

⁵⁷ Види: Ιωάννου Παναγοπούλου, *Ειρήνη Χριστού, Δελτίο Βιβλικών Μελετών*, 1(1971) 102.

само за наше него и за грехе целога света“ (1Јн. 2,2). Својим страдањем Исус Христос је постао „искупљење“⁵⁸ за оне који Га прихватају, јер кроз (преко) жртву Исуса Христа дошло је до „помирења“ човека са Богом (Рм. 3,25), и једино Христовом жртвом људи могу да ступе у нову заједницу са Богом.⁵⁹ Као што је једење од забрањеног плода у Рају било узрок осуде, утолико пре Христово страдање служи као оправдање.⁶⁰ Међутим, потребно је нагласити да где год постоји љубав, постоји и мир. Исто тако, где год се човек бори против страсти, зла, злих и демонских сила, он ступа у мирну и еросну заједницу са Богом.⁶¹ У Цркви Христовој, где вернике повезује јединство вере и заједничка љубав, хришћани доживљавају *мир* као начин живљења и мишљења и боре се против сваког демонског изазова.⁶²

Свето Писмо сведочи да је Бог Отац благоизволео да у Исусу Христу измири човека и васцели свет са Собом (ср. Кол. 1,20). Тако се у Другој посланици Коринћанима каже: „Јер је Бог у Христу помирио свет са Собом, не урачунавајући им њихове преступе и метнувши у нас реч помирења“ (2Кор. 5,19). У црквеном песништву Православне Цркве се посебно истиче да Творац рађајући се као дете, обнавља сву творевину и одводи је првобитној красоти.⁶³ Једном речју, Он доноси „богатство обожења“,⁶⁴ и мир Божији сачуваће срца људска и мисли човекове у Христу Исусу (Филип. 4,7), и тако води људе ка Себи: свете, непорочне и невинне (Кол. 1,22). Другим речима, Месија Исус Христос, дајући људима пуноћу живота, што ће рећи да су у Њему испуњени (Кол. 2,10), успоставио је нову заједницу између човекољубивог Бога и духовних људи.

По богооткривеном учењу, „рођење Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа по телу јесте тајна која садржи у себи спасење рода људског: уништава се непријатељство између Бога и људи, Рај се отвара, Херувим отступа од дрвета живота и род људски приступа и храни се рајском храном“.⁶⁵

О спасоносности очовечења Бога Логоса, карактеристичним речима говори Атанасије Велики: „Христос се оваплотио и очовечио и назван је брат наш и прворођени, због тварног тела које је обукао те постао нама сличан по телу. Јер, иако је са нама и ради нас постао човек, и брат наш због сличности тела, ипак се и у томе зове и јесте наш прворођени, јер, пошто смо сви ми људи пропадали по преступу Адамовом, тело се Њего-

⁵⁸ Види: Јован Златоуст, Беседе, PG 52, 403А. Кирило Александријски, Служење у духу и истини, PG 68, 600D.

⁵⁹ Види: Н. Clavier, „Notes sur un mot-cheh du johannisme et de la sotiriologie biblique: «*ἁλασμός*», NT 10(1968) 287-304.

⁶⁰ Ср. Григорије Богослов, Беседа 38. 3, 4, PG 36, 313С.

⁶¹ Види: Јован Златоусти, *Тумачење посланице Ефесцима*, PG 62, 169.

⁶² Види: Αναστασία Πίσσαρη, *Η έννοια της ειρήνης στις Επιστολές της αιχμαλωσίας του Απόστολου Παύλου*, стр. 49.

⁶³ 24. Децембар, Јутрење, канон предпразништва, песма 4.

⁶⁴ 25. Децембар, Еже по плоти рождество Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, сједален.

⁶⁵ 24. Децембар, Јутрење, канон предпразништва, на стиховње стихири. Игуман Јован Пурић, Тајна спасења, стр. 30.

во прво између других спасло и ослободило, пошто је било тело Логоса, те се онда ми, као сутелесници Његови, спасавамо тим телом».⁶⁶ Спасење је обухваћено Логосовим оваплоћењем,⁶⁷ јер, дан Његовог рођења – Рождество, је време нашега спасења.⁶⁸ Данас Бог на земљу сиђе, и човек на небо узиђе.⁶⁹ Бог Логос нас спасава пошто Он „поставши једно тело са нама, привлачи нас к Себи“,⁷⁰ и мир у људима постаје стање потпуне и савршене личности, која се налази под благодаћу Божијом.⁷¹ Што ће рећи да је духовна промена човекова од пресудног значаја за усељење *мира Божијег*, то јест *мира Христовог* у васцелог човека, који од тог тренутка постаје *нови човек* саздан по Богу у праведности и светости истине (ср. Еф. 4,24). У духовном и новом човеку, који не мисли на оно што је земаљско него на оно што је небеско, сапостоје љубав, живот и мир (ср. Рм. 8,6).

По библијском трезвеноумљу, *мир* и спасење, као духовна обнова „старога“ човека и успостављање нове заједнице са Богом – обожење, остварује се у заједници са Богочовеком Исусом Христом. Појавом Богочовека Христа у свету, човек, а преко духовно обновљеног човека и васцела Божија творевина, поново задобија првобитни рајски *мир*, па чак и више од тога. Наступила је пуноћа *мира*, радости и наде у живот вечни – Царство Небеско (ср. Рм. 14,17).

Неизоставно је потребно рећи да *мир Божији* и спасење имају есхатолошке димензије и есхатолошки је дар (ср. Ис. 26,12), што значи да ће се пуноћа спасења остварити у „последњим временима“, односно, Другим доласком Христовим. Што значи да је Спаситељ Богочовек Исус Христос „есхатолошка садашњост“, а истовремено и есхатолошка будућност. Богооткривена је истина да је Исус Христос истинити *мир Божији* и «Челник» човековог спасења (Јевр. 12,2), и да се «наш повратак Богу не може замислити да је другачије извршен него кроз Христа Спаситеља».⁷² Слободно можемо рећи да хришћански *мир* поимамо као израз спасења у Христу. Само онај ко има Христа за свога Господа, и ко је сједињен са Њим, може да иде и живи у *миру* (ср. Да. 16,36; Јак. 2,16). То је тако, јер, како рече Господ: «Вера твоја спасла те је; иди у миру» (Лк. 7,50).

Сматрамо да је богословски садржај *мира* неодвојив од живота човека хришћанина и од човековог односа према себи, према Богу, према

⁶⁶ Атанасије Велики, Против аријанаца, II, 61. Види: Григорије Ниски, Против Евномија, 4, PG 45, 637AB.

⁶⁷ Ср. Максим Исповедник, Одговори Таласију, PG 90, 684A.

⁶⁸ Види: 23. Децембар, Предпразништво Рождества Христова, на стиховне стихире, Слава и ниње.

⁶⁹ 25. Децембар, Еже по плоти рождество Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, стихира на литији: Днес Бог на земљу прииде, и человек на небеса взиде.

⁷⁰ Григорије Палама, Беседа 56.

⁷¹ Ср. Ιωάννου Παναγοπούλου, Ειρήνη Χριστού, Δελτίο Βιβλικών Μελετών, 1(1971) 112.

⁷² Кирило Александријски, Тумачење Јеванђеља по Јовану, 11, 10.

другим људима и васцелој Божијој творевини.⁷³ Дакле, појмови: мир, љубав, радост, вера, нада, правда и слобода су међусобно испреплетени као шарена тканица.

Имајући у виду богооткривену истину да је Исус Христос *Кнез мира* (Ис. 9,6) и истинити *Мир* наш (Еф. 2,14), можемо рећи да *мир Христов* није од овога света, него је *са неба* (Јн. 3,13), и он је суд људском миру, односно, миру овога света (ср. 1Сол. 5,3). О личностним и искупитељским димензијама *мира Христовог*, забележено је код Апостола Павла: «А сад у Христу Исусу, ви који сте некада били далеко, постадохте близу крвљу Христовом. Јер Он је мир наш, који и једне и друге састави у једно и разруши преграду која је растављала, то јест непријатељство. Укинувши телом својим закон са његовим заповестима и прописима, да оба сазда у самоме себи у једнога новог човека, стварајући мир. И да помири са Богом и једне и друге у једном телу крстом, убивши непријатељство на њему. И Он дошавши благовести мир вама који сте далеко и онима који су близу. Јер кроз Њега имамо и једни и други приступ ка Оцу у једном Духу» (Еф. 2, 13-18).

Управо због уништавања непријатељства, које је постојало између творевине и Творца, то јест, духовног и земаљског света, човек није више странац ни дошљак, него је постао «суграђанин светих и домаћи Божији» (Еф. 2,19). То и јесте разлог што је васцело богослужење Православне Цркве христоцентрично и мироцентрично.

Литургија је тајна *мира Божијег* и *мира Христовог*. Верници се на Литургији моле да им Бог пошаље *Анђела Мира, верног водича*. Са *миром* започиње Литургија и са *миром се* завршава. То се, на пример, јасно види мирној јектенији: *У миру Господу се помолимо*. Пут који води до божанствене Литургије је духовни мир. Без њега се не можемо увести у Литургију, не можемо је доживети,⁷⁴ јер «без тишине помисли ум се неће погрузити у скривене тајне».⁷⁵

Затим се у јектенији обраћамо Богу: *за вишињи мир и за спасење душа наших у Господу се помолимо; За мир свега света, за непоколебљивост светих Божијих Цркава, и сједињења свихГосподу се помолимо*. „Мир као плод рађа непоколебљивост светих Божијих Цркава. У миру Божијем брод Цркве плови постојано и сигурно према мирној луци Царства“.⁷⁶

После Символа вере, ђакон на Литургији позива верни народ: *„Стојмо мирно, стојмо са страхом, пазимо да свето Узношење у миру приносимо“*. Значи, само у мирном расположењу духа приносимо Богу свето Узношење. Народ одговора: *„Милост мира...“*. Милост је плод најчистијег и најнепоколебљивијег мира.⁷⁷ Жртва нам је милошћу Божијом

⁷³ Ср. Αναστασία Πίσσαρη, Η έννοια της ειρήνης στις Επιστολές της αιχμαλωσίας του Αποστόλου Παύλου, стр. 34.

⁷⁴ Јеромонах Григорије Светогорац, Тумачење божанствене Литургије, Београд 2007, 527.

⁷⁵ Исак Сирин, Подвижничка слова, 57., Београд 2006, 256.

⁷⁶ Јеромонах Григорије Светогорац, Тумачење божанствене Литургије, стр. 530-531.

⁷⁷ Аверкије Таушев, Благовештено Царство Оца и Сина и Светога Духа. Тумачење Свете Литургије и свих богослужења Православне Цркве, Београд 2007, 211.

даровала вечни мир са Богом, са самим собом и са свима ближњима. Могли бисмо рећи да је *мир Христов* сам Христов долазак у свет и самоприношење Себе на жртву. Из речи јектеније у којој се молимо: «*За добро растварање ваздуха, рађање добрих плодова на земљи... за оне који плове, путују, који су у болницама...*», јасно се види да се хришћанин налази у заједници са свима људима и Божијом творевином.⁷⁸ «Такве су очи љубави: њима ни удаљеност не смета, а ни време им не слаби вид».⁷⁹

Још се моле да крај хришћанског живота буде у *миру*. Међутим, истински мир се души пружа онде где се свештенослужитељство свети принос, на наднебеском Жртвенику: Јер је «горе истински мир». И Жртвенику приступамо у миру.⁸⁰

Тајна мира може да се посматра као тајна односа облагодарења човековог према Богу, према другом човеку и васцелој Божијој творевини. Хришћани не траже пролазни мир, то јест, мир овога света, знајући да је он непостојан и кратког века, него траже вечни мир. Мољење Православне Цркве за *мир*, има васељенске димензије.⁸¹ Јеванђелист Лука је сачувао од заборава исповедање и сведочење те истине и догађаја, кад су хришћани, приликом Христовог уласка у Јерусалим, клицали Му као Месији: «Благословен који долази у име Господње! Мир на небу и слава на висинама» (Лк. 20,38). Они си добро знали да нас «једино Исус Христос Исус Христос мири са Богом и једино Он нам дарива душевни мир».⁸²

Да би наше молитве биле услышене пред Богом, Господ наш нам поручује да је предходно потребно да се међусобно измиримо, и да тек затим принесемо Богу дар свој (ср. Мт. 5,23-24). Јасно је, дакле, да су чистота срца и мирна савест људска од непроцењиве вредности.⁸³ Покајање је начин стицања првобитне човекове «славе», «мира», «лепоте»⁸⁴ и усхођења ка другој заједници и новом животу у Богу.⁸⁵ «Кроз непресушне сузе душа прима умирење помисли. Од умирења помисли душа се узвисује до чистоте ума, а при чистоти ума човек доспева до виђења тајни Божијих».⁸⁶

Богољубље и човекољубље треба да красе сваког хришћанина, и само тако ће њихова молитва и жртвени дар, који приносе Богу, бити прихваћени и уродиће плодом, то јест, «*мир Божији*, који превазилази сваки ум, сачуваће срца ваша и мисли ваше у Исусу Христу» (Филип. 4,7). Духовно пресаздање човеково у Христу је предуслов за стварање не само вечног мира у Царству Небеском, него и истинског мира у овоме свету. Значи, без Месије Исуса Христа, човек ништа не може да учини (ср. Јн.

⁷⁸ Види: Ιωάννου Ζηζιούλα, Η κτίση ως Ευχαριστία, Αθήνα 1992,22.

⁷⁹ Јован Златоуст, Посланица 36, PG 52, 630.

⁸⁰ Аверкије Таушев, Благословено Царство Оца и Сина и Светога Духа. Тумачење Свете Литургије и свих богослужења Православне Цркве, 527.

⁸¹ Ср. Ανδρέα Φυτράκη, Η ερείνη στην Ορθόδοξη λατρεία, Ποιήν 5(1937) 164.

⁸² Никола Кавасила, Тумачење свете Литургије, 44, PG 150, 464В.

⁸³ Ср. Σάββα Αγουρίδη, Στοιχεία για μια θεολογία της ειρήνης, ΔΒΜ 1(1982) 37.

⁸⁴ Упореди: Јован Лествичник, *Беседе*, PG 88, 746В.

⁸⁵ Види: Мирко Ђ. Томасовић, Тајна источника новог живота, стр. 75.

⁸⁶ Исак Сиријски, Подвижничка слова, 59., Београд 2006, 270.

15,5). Само у сарадњи са Богочовеком Христом, човек боготражитељ и истинољубитељ стиже на животни циљ. Само у Цркви Христовој постоји истинско спокојство и мир.⁸⁷ Лажан је, пролазан и непостојан сваки мир у којем средишње место не заузима Богочовек Исус Христос, Који је испуњење, остварење и пуноћа месијанског мира, а који је прорекао пророк Исаија (Ис. 9,6). Тако Апостол Павле и каже: «Јер када смо се као непријатељи помирили са Богом кроз смрт Сина његова, много ћемо се пре, већ помирени спасити животом његовим» (Рм. 5,10). Језгровит је васкршњи и есхатолошки *мирни* поздрав упућен хришћанима: «Радујте се радошћу неисказаном и прослављеном!» (1 Птр. 1,8. ср. Мт. 28,9).

По богооткривеној истини, «на мир нас је Бог позвао» (1Кор. 7,15), и мир треба да имамо међу собом (Мк. 9,50). Пошто је уз љубав, радост, наду и праведност, мир највећи дар Божији упућен човеку, Апостол Павле позива хришћане: «старајмо се, дакле, за оно што доприноси миру, и узајамном напретку» (Рм. 14,19). Затим следи апостолски поздрав упућен свима хришћанима: «А Бог наде да вас испуни сваком радошћу и миром у вери» (Рм. 15,13), «и мир Божији нека влада у срцима вашим, на који сте и позвани у једно тело» (Кол. 3,15). «Старајмо се, дакле, за оно што доприноси миру, и узајамном напретку» (Рм. 15,19). Пошто по библијском поимању *мир* има спаситељске димензије, Апостол Павле поручује: «Старајте се да имате мир са свима и светост, без које нико неће видети Господа» (Јевр. 12,13). «Јер Царство Божије није ни јело ни пиће, него праведност и мир и радост у Духу Светом» (Рм. 14,17). У наведеном стиху се не говори есхатолошком Царству Божијем, него о историјском карактеру тог Царства,⁸⁸ у којем истински боготражитељи као нови људи (ср. Гал. 6,15-16) настоје да, као сарадници Божији, динамично учествују и раде на учвршћивању у свету *мира Божијег* и *мира Христовог*. Уколико у томе успеју, то јест, уколико их *Бог мира* посвети потпуно и васцели дух њихов и и тела њихова се сачувају од порока (1Сол. 5,23), у њих ће се настанити *Бог љубави и мира* (2Кор. 13,11). «Мир Божији, који превазилази сваки ум, сачуваће срца ваша и мисли ваше у Христу Исусу» (Филип. 4,7). Упознати тајну *мира Божијег* је од изузетне важности за човека боготражитеља, јер је то начин да се пред Богом нађе чист и непорочан у миру (2Птр. 3,14).

Истина је да се благодат и мир умножавају у човеку познањем Бога и Спаса Исуса Христа (1Птр. 1,2), кроз Којега се и благовести мир и кроз Њега имамо мир у Богу (Рм. 5,1). Пошто ће се, по богооткривеној истини, миротворци синовима Божијим назвати (Мт. 5,9), хришћани су позвани да траже мир, ка њему да стреме (1Птр. 3,11), и да се моле Богу да управи ноге њихове ка путу мира (ср. Лк. 1,79). У том миру учествоваће не само појединци, него васцела Заједница, то јест, Црква Христова (Да. 9,31). Плод *мира Божијег* је сједињење у Христу. То значи да онај ко иште *мир Божији*, тај у ствари жуди за Месијом Исусом Христом.⁸⁹ Мир је „сила

⁸⁷ Види: Апостолске Установе, 2, 20, PG 56, 109.

⁸⁸ Види: O. Michel, Der Brief an die Römer, Göttingen 1963, 346.

⁸⁹ Види: Василије Велики, Тумачење Псалма 33. 10, PG 29, 376C.

која све сједињује, она рађа и пружа слогу и све повезује“.⁹⁰ Међутим, треба знати да „узнемирени ум никако се не може сјединити са Богом... Као што мир сједињује многе, тако метежност претвара једног у многе“,⁹¹ то јест разједињује.⁹² У закључку ћемо рећи да о *Божијем* и *Христовом миру* може да своју истинску реч каже само Црква, која своје знање о миру црпи из стварног страдања и васкрсења Христовог. Реч је о миру као дару са неба – од Бога, који је повезан са човековом личношћу и слободом и односи се на човеков духовни препород, у којем човек проналази свој првобитни циљ живота, а који је изгубио услед пада у грех и смрт. То је остварено у Цркви као новом народу. Божији мир је нова стварност у свету, и тај мир узрокује духовну радост у човеку и људској заједници. Реч је о истинском миру који се суштински разликује од секуларног мира и мира овога света. Када ми говоримо о Божијем и хришћанском миру, тада ми првенствено мислимо на духовни мир.⁹³ Значи, циљ Божији о човеку и свету остаје непромењен. Оно што је Бог обећао, то је Он и испунио преко Сина свога – Месије Исуса Христа: „Јер пошто је кроз човека смрт, кроз човека је и васкрсење мртвих. Јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживети“ (1Кор. 15,21-22). Због тога се православни хришћани у својим молитвама обраћају Богу: „Госпode, подарио си нам мир, међусобну слогу. Подај нам и мир, неразделиво јединство са Тобом, како бисмо, умиривши се са Твојим Светим Духом, Којег си положио у нас када си нас првобитно саздао, били нераздвојиви од Твоје љубави“.⁹⁴ Спаситељ света – Исус Христос је дошао у свет да успостави истински мир тамо где влада немир. Што ће рећи да је мир вечни месијански дар и благослов – Завет мира. Основна карактеристика месијанске епохе је мир Божији. И заиста, како вели Апостол Павле: „Све је од Бога, који помири нас са собом кроз Исуса Христа, и који нам даде службу помирења“ (2Кор. 5,18).⁹⁵ Овде ћемо додати да је Христос служитељ грешника, а не греха (сп. Гал. 2,17). Благодарeћи Христовој свепомиритељској жртви можемо да превазиђемо препреке које нас одвајају од Царства мира.⁹⁶ „Када дођемо к себи од опијености страстима и устанемо против зла и тиранског царства ђаволовог... онда ћемо у себе невидљиво примити свепомириитељски долазак мирољубивога и кроткога Цара Христа“.⁹⁷ Значи, служба помирења далеко надилази укљањање зла и лошега, него је она првенствено учествовање у новом животу,⁹⁸ то јест у Царству Божијем

⁹⁰ Дионисије Ареопагит, О божанским именима, 11, 1, PG 3, 948D.

⁹¹ Никола Кавасила, Тумачење свете Литургије, 12, PG 150, 396A.

⁹² Јеромонах Григорије Светогорац, Тумачење божанствене Литургије, стр. 531.

⁹³ Види: Амоније Александријски, Тумачење Јеванђеља по Јовану, PG 85, 1492D.

⁹⁴ Исидор Пилусиот, Посланице 1, 122, PG 78, 264C.

⁹⁵ Опширније о служби помирења види код: Seyon Kim, Paul and the New Perspective. Second Thoughts on the Origin of Paul's Gospel, Tübingen 2002, 214-238.

⁹⁶ Јеромонах Григорије Светогорац, Тумачење божанствене Литургије, стр. 530.

⁹⁷ Максим Исповедник, Посланица 43, PG 91, 640AB.

⁹⁸ Сп. Thomas Söding, Božji Sin iz Nazareta. Isusovo čovještvo u Novom Zavjetu, Zagreb 2010, 238.

и у животу Тројичнога Бога. Православна Црква исповеда и сведочи да истински мир постоји само у Богу, јер је Бог источник истинског мира. Православни је став да се Царство мира поистовећује са Царством Божијим. У созерцању Бога, је „мир и слобода од сваког немира“.⁹⁹ Тамо где постоји *мир Божији*, тамо постоји и Царство Небеско, које је историјски критеријум мира.¹⁰⁰ Библијски извори нам сведоче да мир тесно повезан са основним добрима људског живота. Када се човек духовно очисти, онда се његов ум „тајанствено назидава миром и постаје боравиште Божије“.¹⁰¹ По богооткривеној истини, *мир Божији* преображава човека боготражитеља у храм. Живи Бог се настањује у човеку: „И би у миру место Његово, и обитавалиште Његово на Сиону“ (Пс. 75,3). Само у Богу и *миру Божијем* сви једно постајемо – једна душа. Треба знати да „не може бити јединства Духа у непријатељству и раздору“.¹⁰² Православни је став да „тако свезани (и међусобно и са Богом) свезом мира и љубави, ми, верници, кроз божанствену Литургију доспевамо до неизмерног пространства љубави Божије“.¹⁰³ На крају овог нашег излагања о *миру Божијем* ћемо рећи да је са једне стране *мир* дар Божији, а са друге, да је човек, као прималац тог дара, дужан да живи у миру и са миром, и јер тај дар сачињава садржину људског живота. Живот православног хришћанина се појима као служба помирења (ср. 2Кор. 5,18): „Ако, дакле, принесеш дар свој жртвенику, и онде се сетиш да брат твој има нешто против тебе, остави онде дар свој пред жртвеником, и иди те се најпре помири са братом својим, па онда дођи и принеси дар свој (Мт. 5,23-24). Света дужност православног хришћанина је да објављује свету *Јеванђеље мира* (ср. 2Кор. 5,20). Само тако испуњавамо заповест Господњу: *Љуби ближњега свога и љубите непријатеље своје* (ср. Мт. 5,43-48; Лк. 6,27-36). Дакле, испуњавајући заповест Божију можемо се надати да ћемо наследити Царство Божије.

Bishop Jovan (Purić)

(Serbian Orthodox Church)

PEACE OF CHRIST AND SERVICES OF RECONCILIATION

The God of Love and Hope is the God of Peace. At the anthropological level, peace is the relationship of love between God and man, which is later, as world peace, transferred to the wider social reality. It is the obligation of every Christian to perform the service of reconciliation, because peace unites everything.

⁹⁹ Максим Исповедник, Мистагогија, 23, PG 91, 697D.

¹⁰⁰ Ср. Ιωάννου Παναγοπούλου, Ειρήνη Χριστού, Δελτίο Βιβλικών Μελετών, 1(1971) 112.

¹⁰¹ Максим Исповедник, 200 глава о богословљу, Прва стотина, 53, PG 90, 1104A.

¹⁰² Јован Златоуст, Тумачење посланице Ефесцима, 9, 3, PG 62. 72-73.

¹⁰³ Јеромонах Григорије Светогорац, Тумачење божанствене Литургије, стр. 531.